

UO'K: 811.581'1

**Q'UVY MATERIALLARNI TANLASH VA
TIZIMLASHTIRISHNING TALABALARDA
LINGVOMADANIY KOMPETENSIYANI
OSHIRISHDAGI O'RNI**

*Yakubbayev Murodilla Marufovich, Namangan davlat chet tillari
instituti, (PhD)*

**THE ROLE OF SELECTING AND
SYSTEMATIZATION OF EDUCATIONAL
MATERIALS IN ENHANCING LINGUACULTURAL
COMPETENCE IN STUDENTS**

*Yakubbayev Murodilla Marufovich, Namangan state institute of
foreign languages, (PhD)*

**РОЛЬ ОТБОРА И СИСТЕМАТИЗАЦИИ УЧЕБНЫХ
МАТЕРИАЛОВ В ПОВЫШЕНИИ
ЛИНГВОКУЛЬТУРНОЙ КОМПЕТЕНЦИИ У
СТУДЕНТОВ**

*Якуббаев Муродилла Маруфович, Наманганский государственный
институт иностранных языков, (PhD)*

Annotatsiya: *Lingvomadaniy kompetensiya til qobiliyatlarini va madaniy tushunishni o'z ichiga oladi, bu turli sharoitlarda samarali mulqot uchun zarurdir. Ushbu tadqiqot talabalarda lingvomadaniy kompetensiyani oshirishga qaratilgan ta'lim materiallarini tanlash va tizimlashtirishni o'rganadi. Materiallarni baholash mezonlari va ularni tashkil etish uchun struktura taklif etiladi, bu esa keng qamrovli adabiyotlar sharhi va empirik tahlil asosida yasalgan. Natijalar madaniy jihatdan ahamiyatli, shuningdek, pedagogik jihatdan asoslangan resurslarning ahamiyatini ta'kidlaydi.*

Tayanch so'zlar: *Lingvomadaniy kompetensiya, ta'lim materiallari, til o'rganish, madaniy ta'lim, o'quv dasturlarini ishlab chiqish.*

Abstract: *Linguacultural competence integrates linguistic ability and cultural understanding, essential for effective communication in diverse settings. This study investigates the selection and systematization of educational materials aimed at enhancing linguacultural competence in students. Criteria for evaluating materials and a framework for their organization are proposed, based on a comprehensive literature review and empirical analysis. Findings highlight the importance of culturally relevant and pedagogically sound resources, offering practical recommendations for educators and curriculum developers.*

Keywords: *Linguacultural competence, educational materials, language learning, cultural education, curriculum design.*

Аннотация: *Лингвокультурная компетенция включает в себя языковые способности и культурное понимание, что необходимо для эффективного общения в различных контекстах. В данном исследовании рассматривается отбор и систематизация учебных материалов, направленных на повышение лингвокультурной компетенции у студентов. Предлагаются критерии для оценки материалов и структура их организации, основанные на всестороннем обзоре литературы и эмпирическом анализе. Результаты подчеркивают важность культурно релевантных и педагогически обоснованных ресурсов, предлагая практические рекомендации для преподавателей и разработчиков учебных программ.*

<https://orcid.org/0000-0001-8084-8041>

e-mail:
murodilla85@mail.ru

Ключевые слова: лингвокультурная компетенция, учебные материалы, изучение языков, культурное образование, проектирование учебных программ.

KIRISH. Lingvomadaniy kompetensiya sifatida ma'lum bo'lgan til ko'nikmalari va madaniy bilimlar integratsiyasi samarali muloqot va ta'limning tanqidiy tarkibiy qismi sifatida tobora ko'proq e'tirof etib kelinmoqda.

Hozirgi globallashtirish dunyoda talabalar ham lingvistik, ham madaniy kompetensiyalarni rivojlantirishni amalda qo'llab, turli madaniy kontekstlarni yo'lga qo'yishlari shart. Bu jarayonda o'quv-uslubiy materiallar muhim o'rin tutadi, biroq ularni tanlash va tashkil etishning tizimli yo'nalishlari yo'q. Ushbu tadqiqot bu bo'shliqni ta'lim materiallarini baholash mezonlarini taklif etish va ularni tizimlashtirish uchun shart-sharoitni ishlab chiqish orqali bartaraf etishni ko'zda tutadi.

ADABIYOTLAR TAHLILI BA METOD.

Lingvomadaniy kompetensiyaning asosiy tarkibiy qismlari quyidagilardan iborat:

- Lingvistik malaka: so'z boyligi, grammatika va sintaksis bo'yicha bilimlarni o'z ichiga olgan holda tildan to'g'ri va ravon foydalanish imkoniyati.

- Madaniyat bilimlari: tilning madaniy amaliyoti, urf-odatlari va ijtimoiy me'yorlarini tushunib yetish.

- Madaniyatlararo xabardorlik: madaniy farqlarni tan olish, anglash va hurmat qilish qobiliyati va shunga mos ravishda o'zaro muloqot uslubini moslashtirish.

- Tanqidiy madaniy xabardorlik: o'z madaniy tasavvurlarini tanqidiy tahlil qilish va fikr yuritish qobiliyati hamda boshqalarning madaniy xilmaxilligi haqida chuqurroq tushuncha hosil qilish. M.Byramning fikricha, bu – asosiy tarkibiy qismning eng muhim sanalgan komponentlaridan biri[2, 17].

- O'quv-uslubiy materiallarning ahamiyati: lingvokulturologik kompetensiyani shakllantirishda o'quv-uslubiy materiallar juda muhim o'rin tutadi. Bu materiallar darslik va o'quv-mashq kitoblaridan tortib multimedia resurslari, raqamli vositalargacha bo'lishi mumkin. R.C.Richards yozishicha, bu materiallar talabalarning tilning ham leksik, ham madaniy jihatlariga ta'sirining birlamchi vositasi bo'lib xizmat qiladi[9, 14].

- Darslik va o'quv-mashq kitoblari: til ko'nikmalarini ham, madaniyat bilimlarini ham mustahkamlashga mo'ljallangan madaniy

ma'lumotlar, dialoglar va mashqlarni o'z ichiga olgan strukturali o'rganishni ta'minlovchi an'anaviy resurslar.

- Multimedia resurslari: dinamik va immersiv o'quv tajribalarini taqdim etadigan videolar, audio yozuvlar va interaktiv platformalar. B.Tomlinson tadqiqiga ko'ra, ushbu resurslar o'rganuvchilarni real madaniy kontentga yuz tutkazishi va ularga tildan foydalanish uchun kontekst bilan ta'minlovchi real hayotdagi vaziyatlarni taklif qilishi mumkin[12, 20].

- Raqamli vositalar: til o'rganish va madaniy almashinuvni osonlashtiridigan onlayn kurslar, dasturlar va virtual almashinuv dasturlari. N.Zeigler va qator mutaxassislar bahs-munozarasiga ko'ra, ushbu vositalar ko'pincha til sohiblari bilan real vaqt rejimida muloqot qilish, madaniy ma'lumotlar bazalariga kirish, moslashuvchan o'quv texnologiyalari kabi xususiyatlarni o'z ichiga oladi[13, 201].

MUHOKAMA VA NATIJALAR.

Tadqiqotda lingvomadaniy kompetentligini oshirish uchun o'quv materiallarini tanlashning bir nechta mezonlari aniqlandi: madaniy muvofiqlik, lingvistik haqiqiylik, pedagogik ahamiyatga egalik, qulaylik. Mazkur materiallarni tashkil etish uchun leksik murakkabligi, madaniy mavzulari va ko'satmaviy maqsadi bo'yicha kategoriyalovchi namuna-qolip ishlab chiqildi. Bu andoza ta'lim beruvchilarga turli xil o'quv kontekstlari uchun tegishli resurslarni tanlashga yordam beradi, shuningdek, til va madaniyat ta'limida yanada strukturali yondashuvni targ'ib qiladi. Natijalar lingvomadaniy kompetentlikni shakllantirish uchun madaniy mazmunni lingvistik ko'rsatma bilan integratsiyalashning ahamiyatini ta'kidlaydi.

Taklif etilayotgan mezon va andoza ta'lim beruvchilar uchun yanada samarali o'quv dasturlarini loyihalash va resurslarni ajratish imkonini beruvchi amaliy mashg'ulot vositalarini ta'minlaydi. Biroq, tadqiqotda ta'lim beruvchilar uchun doimiy kasbiy rivojlanish va raqamli resurslarni integratsiyalash zarurati kabi qiyinchiliklar ham yoritilgan. Kelajakdagi tadqiqotlarda yangilanayotgan ta'lim texnologiyalarining ta'siri va moddiy tanlash

mezonlarini yanada takomillashtirishni tadqiq qilishi kerak.

XULOSA. O'quv-uslubiy materiallarni tanlash va tizimlashtirish talabalarda lingvomadaniy kompetensiyani rivojlantirish uchun juda muhimdir. Samarali materiallar haqiqiy, madaniy jihatdan mos, pedagogik jihatdan tekis va qulay bo'lishi kerak. Ushbu materiallarni tizimlashtirish ularning o'quv rejariga integratsiyalashuvini osonlashtiradi, umumiy o'quv tajribasini oshiradi. Ushbu sohadagi qiyinchiliklarni bartaraf etish, til va madaniy ta'lim sohasida yangi paydo bo'lgan texnologiyalarning potentsialini tadqiq qilish uchun qo'shimcha tadqiqotlar va ilmiy ishlanishlar olib borilishi zarur.

ADABIYOTLAR RO'YXATI:

1. Baker, C. (2011). Foundations of Bilingual Education and Bilingualism (5th ed.). Multilingual Matters.
2. Byram, M. (1997). Teaching and Assessing Intercultural Communicative Competence. Multilingual Matters.
3. Canagarajah, S. (2006). Ethnographic methods in language policy. In T. Ricento (Ed.), An Introduction to Language Policy: Theory and Method (pp. 153-169). Blackwell Publishing.
4. Council of Europe. (2001). Common European Framework of Reference for Languages: Learning, Teaching, Assessment. Cambridge University Press.
5. Gilmore, A. (2007). Authentic materials and authenticity in foreign language learning. Language Teaching, 40(2), 97-118.
6. Graves, K. (2000). Designing Language Courses: A Guide for Teachers. Heinle & Heinle.
7. Gray, J. (2010). The Construction of English: Culture, Consumerism and Promotion in the ELT Global Coursebook. Palgrave Macmillan.
8. Kramsch, C. (1993). Context and Culture in Language Teaching. Oxford University Press.
9. Richards, J. C. (2001). Curriculum Development in Language Teaching. Cambridge University Press.
10. Richards, J. C., & Rodgers, T. S. (2014). Approaches and Methods in Language Teaching (3rd ed.). Cambridge University Press.
11. Tomlinson, B. (Ed.). (2012). Materials Development in Language Teaching (2nd ed.). Cambridge University Press.
12. Yule, G. (2016). The Study of Language (6th ed.). Cambridge University Press.
13. Ziegler, N. (2018). Technology-mediated language learning: Evidence from research. In A. Burns & J. C. Richards (Eds.), The Cambridge Guide to Learning English as a Second Language (pp. 185-194). Cambridge University Press.

